

POSTANOWIENIE

Dnia 9 maja 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Staryk

w sprawie z odwołania B. M.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddziałowi w Ł.
o prawo do zasiłku chorobowego i świadczenia rehabilitacyjnego oraz zwrot
nienależnie pobranych świadczeń z tytułu zasiłku chorobowego i świadczenia
rehabilitacyjnego,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 9 maja 2014 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonej od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w Ł.
z dnia 4 czerwca 2013 r., sygn. akt VII Ua (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w Ł.) na rzecz radcy prawnego A. G. kwotę 120 (sto dwadzieścia) zł, powiększoną o stawkę należnego podatku od towarów i usług, tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 4 czerwca 2013 r. Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Ł. – w sprawie z wniosku B. M. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddziałowi w Ł. o prawo do zasiłku chorobowego i świadczenia rehabilitacyjnego oraz zwrot nienależnie pobranych świadczeń z tytułu

zasiłku chorobowego i świadczenia rehabilitacyjnego – oddalił apelację wnioskodawczyni od wyroku Sądu Rejonowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Ł. z dnia 31 stycznia 2013 r., oddalającego odwołanie B. M. od decyzji organu rentowego z dnia 23 marca 2012 r. odmawiającej jej prawa do zasiłku chorobowego za okres od dnia 28 września 2010 r. do dnia 15 lutego 2011 r. oraz świadczenia rehabilitacyjnego za okres od dnia 16 lutego 2011 r. do dnia 12 listopada 2011 r. oraz prawa do zasiłku chorobowego od dnia 1 lutego 2012 r. do końca uprawnień oraz zobowiązującej ubezpieczoną do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń (w określonych w decyzji kwotach) z tytułu zasiłku chorobowego za okres 28 września 2010 r. do dnia 15 lutego 2011 r. i świadczenia rehabilitacyjnego za okres od dnia 16 lutego 2011 r. do dnia 12 listopada 2011 r. wraz z ustawowymi odsetkami.

Powyższy wyrok Sądu Okręgowego zaskarżyła skargą kasacyjną ubezpieczona. Skargę oparto na drugiej podstawie kasacyjnej określonej w art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. zarzucając naruszenie art. 212 § 2 k.p.c. przez niezwrócenie uwagi powódce na celowość ustanowienia pełnomocnika procesowego oraz art. 5 k.p.c. przez niepouczenie powódki o możliwości złożenia wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu, co mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy przez uniemożliwienie powódce, stosownie do art. 232 k.p.c., udowodnienia swych twierdzeń.

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano na: „istnienie potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości i wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów. Istnieje bowiem poważny rozdzźwięk orzeczniczy w stosowaniu przepisów ochronnych w stosunku do stron występujących bez fachowego pełnomocnika, który spowodowany jest przede wszystkim dysonansem w wykładni zwrotów takich jak „w razie uzasadnionej potrzeby” jak w art. 5 k.p.c. oraz „stosownie do okoliczności”, jak w art. 212 § 2 k.p.c. Tak ogólnikowe pojęcia powodują liczne problemy interpretacyjne, które z kolei częstokroć prowadzą do nieskutecznego zabezpieczenia równości stron w procesie oraz braku właściwej pomocy stronom nieporadnym w obronie ich praw, co godzi w podstawowe zasady procesu

cywilnego. W świetle tych okoliczności wykładnia wskazanych przepisów jest nieodzowna”.

Wskazano, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego brak jest „konsekwencji orzeczniczej” w kwestii udzielania pouczeń stronom występującym bez profesjonalnego pełnomocnika i zwracania im uwagi na celowość złożenia wniosku o pełnomocnika procesowego, tj. stosowania art. 5 i art. 212 § 2 k.p.c. I tak w wyroku z dnia 19 lipca 1966 roku, wydanym w sprawie I PR 154/66 (powinno być I PR 194/66, Lex nr 6019), Sąd Najwyższy uznał, że wystarczające jest, aby strona nie potrafiła sprecyzować właściwie swoich twierdzeń i wniosków, aby uzasadnione stało się zwrócenie jej uwagi na celowość ustanowienia pełnomocnika procesowego, podczas gdy w wyroku z dnia 13 lutego 2013 roku, wydanym w sprawie I UK 494/2012, Sąd Najwyższy stanął na stanowisku, że każdy, kto wdaje się w spór sądowy i decyduje na prowadzenie sprawy bez udziału fachowego pełnomocnika musi zakładać, że posiada dostateczną orientację co do sposobu prowadzenia tej sprawy, a jednocześnie - jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 28 marca 2000 roku, wydanym w sprawie II UKN 426/99, udział pełnomocnika w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych nie jest konieczny i dlatego niepouczenie strony o możliwości jego ustanowienia (z wyboru lub z urzędu) nie może być ocenione jako naruszenie przez sąd art. 5 w związku z art. 212 k.p.c., co jest sprzeczne z powołanym na początku akapitu orzeczeniem z 1966 roku, a także m.in. wyrokiem z dnia 18 grudnia 2012 roku, w sprawie II UK 138/12, w którym Sąd Najwyższy podkreślił, że pouczenie sądu z art. 5 k.p.c. traktowane jako czynność dyspozytywna sądu poddaje się kontroli tylko wówczas, gdy sąd powinien był, a zaniechał pokierowania strony w jej działaniach procesowych oraz gdy uchybienie to mogło wpłynąć na wynik sprawy (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.). Wpływ na wynik sprawy w tym wypadku może być oceniany wyłącznie z punktu widzenia zaniechania z powodu nieporadności wynikającej z braku orientacji co do przepisów regulujących postępowanie, czynności wymaganych z punktu widzenia prawidłowego przebiegu postępowania i gwarancji prawa strony do obrony, czyli Sąd Najwyższy zauważył jednak, iż konieczne jest zwrócenie uwagi przez sąd na nieporadność strony w procesie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony w ten sposób, że występuje potrzeba wykładni przepisów prawnych: art. 5 k.p.c. oraz art. 212 § 2 k.p.c. budzących poważne wątpliwości i wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów.

Zgodnie z dotychczasowym orzecznictwem Sądu Najwyższego skarżący – opierając wniosek o przyjęcie jego skargi do rozpoznania na przyczynie przyjęcia skargi określonej w przepisie art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. – powinien określić, które przepisy wymagają wykładni, ale także wskazać, na czym polegają poważne wątpliwości związane ze stosowaniem tych przepisów wraz z podaniem doktrynalnego lub orzeczniczego źródła tych wątpliwości (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, Biuletyn SN 2002 nr 7, s. 10). Konieczne jest opisanie tych wątpliwości, wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 3 listopada 2003 r., II UK 184/03, z dnia 22 czerwca 2004 r., III UK 103/04, czy też z dnia 17 grudnia 2007 r., I PK 233/07, OSNP 2009 nr 3-4, poz. 43). Jeżeli zaś skarżący powołuje się na rozbieżności w orzecznictwie sądowym, to zobowiązany jest przytoczyć te rozbieżne orzeczenia Sądów, przy czym musi wykazać, że występująca w nich rozbieżność ma swoje źródło w różnej wykładni przepisu albo wykazać, że wykładnia dokonana przez Sąd drugiej instancji sprzeczna jest z jednolitym stanowiskiem doktryny lub orzecznictwa Sądu Najwyższego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 2008 r., II CSK 21/08, LEX nr

794605). Chodzi przy tym o rozbieżności w wykładni przepisu prawa, a nie o rozbieżności w jego zastosowaniu. Ponadto, ze względu na publiczne cele, jakie ma do spełnienia rozpoznanie przez Sąd Najwyższy skargi kasacyjnej, skarżący powinien także wykazać celowość dokonania wykładni przepisu przez Sąd Najwyższy ze względu na potrzeby praktyki sądowej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 19 października 2012 r., III SK 15/12, LEX nr 1228636 oraz z dnia 19 października 2012 r., III SK 13/12, LEX nr 1228618).

Autorka rozpatrywanej skargi kasacyjnej nie przedstawiła przekonującej argumentacji, że rzeczywiście występuje potrzeba wykładni wskazanych w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania przepisów prawa. Brakuje odpowiedniej jurydycznej argumentacji, którą autorka skargi wykazałaby, że rzeczywiście istnieje potrzeba wykładni wskazanych przepisów w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. Zamiast tego – uzasadnienie wniosku – ogranicza się do przedstawienia sprzecznych – w ocenie autorki skargi kasacyjnej – poglądów judykatury dotyczących przepisów art. 5 oraz art. 212 § 2 k.p.c. Poza tylko taką ogólnikową „sygnalizacją”, brakuje – w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania – wykazania sprzeczności, „rozbieżności” interpretacyjnych wskazanych przepisów prawa z uwzględnieniem stanów faktycznych spraw, w których zapadały powołane w uzasadnieniu wniosku orzeczenia Sądu Najwyższego. Takie ujęcie uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na pewno nie przekonuje o istnieniu przyczyny przyjęcia skargi do rozpoznania określonej w przepisie art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.

Ponadto należy wskazać, że skarżąca aktywnie podejmowała czynności procesowe, przez co nie sposób uznać, aby wystąpiła nieporadność lub inne okoliczności uzasadniające konieczność zwrócenia jej uwagi na potrzebę skorzystania z pełnomocnika; zwłaszcza, że sprawa nie była skomplikowana pod względem prawnym.

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c. (pkt 1.). Rozstrzygnięcie zawarte w pkt 2. niniejszego postanowienia ma swoją podstawę w § 15, § 12 ust. 4 pkt 2 w związku z § 11 ust. 2 oraz § 2 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności

radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U. z 2013 r., poz. 490).